

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w D.

przeciwko Z. M., U. M., małoletniemu G. G., J. G. i S. Z.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 maja 2022 r.,

na skutek skarg kasacyjnych pozwanych - małoletniego G. G. i J. G.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa [...], I ACz [...],

1. odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania;

**2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...]
na rzecz adw. K. H. wynagrodzenie w kwocie 5400 (pięć tysięcy
czterysta) zł, powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług,
tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej J. G.
z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;**

**3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...]
na rzecz adw. K. G. jako kuratora małoletniego pozwanego G. G.
wynagrodzenie w kwocie 3600 (trzy tysiące sześćset) zł,
powiększonej o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem
udziału w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargami kasacyjnymi pozwanych małoletniego G. G. (wywiedzionej przez kuratora) i J. G. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 listopada 2020 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej pozwana J. G. oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., natomiast pozwany G. G. na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnego zagadnienia prawnego skarżąca upatruje w konieczności wyjaśnienia, czy należności publicznoprawne mogą być traktowane jako wierzytelności, o których mowa w przepisach kodeksu cywilnego, dla których ochrony ustawodawca przewidział odrębne instytucje w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa na zasadzie regulacji zamkniętej, oraz ustalenia definicji rozszerzenia kręgu osób odpowiedzialnych za zaległości podatkowe poprzez umożliwienie zastosowania instytucji skargi pauliańskiej uregulowanej w kodeksie cywilnym, co godzi także w zasadę wyłączności ustawowej dla nakładania należności podatkowych.

Kwestia dopuszczalności zastosowania instytucji skargi pauliańskiej do ochrony wierzytelności publicznoprawnych została już przesądzona w judykaturze (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/03, OSNC 2004, nr 3, poz. 32, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 r., II CSK 227/10, OSNC - ZD 2011, nr A, poz. 23; zob. też wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt K 52/18, Dz. U. z 2018 r., poz. 760).

Jeżeli zaś chodzi o drugą część postawionego problemu, to skarżąca nie uwzględnia wynikającej z art. 527 § 1 k.c. istoty skargi pauliańskiej, która przewiduje skutek w postaci sankcji bezskuteczności względnej czynności prawnej

dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, gdy osoba trzecia w wyniku tej czynności prawnej odniosła korzyść majątkową.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

W ocenie skarżącego istnieje potrzeba wykładni art. 527 § 1 i 3 k.c., w zakresie interpretacji pojęcia „dokonania czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli, gdy wprowadzie w dacie dokonania czynności dłużnik nie stał się niewypłacalny, ale taką możliwość mógł przewidzieć w przyszłości według dużego prawdopodobieństwa lub też mógł przewidzieć w wyniku dalszych przesunięć majątku przedstawiającego niższą wartość”.

Powyższa problematyka została sformułowana poza okolicznościami faktycznymi sprawy, bowiem przedmiotem ochrony są wierzytelności powstałe w latach 2009-2010, zaś skarżona czynność prawna dokonana przez dłużnika ze skarżącą miała miejsce w 2014 r., przy czym postępowanie podatkowe przeciwko dłużnikowi podatkowemu – U. M. zostało wszczęte pod koniec 2011 r.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy

wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przestanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiście naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W uzasadnieniu tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej skarżąca ogólnie tylko stwierdza, że Sądy obu instancji „dopuszcili się rażącej obrazę prawa, co skutkowało błędną subsumcją ustalonego stanu faktycznego, a w konsekwencji wydaniem wyroków obarczonych wspomnianymi wadami materialno-prawnymi”.

Tymczasem przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny - wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ., z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

W konsekwencji brak również podstaw do przyjęcia, że pozwana wykazała oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w przedstawionym wyżej rozumieniu.

Jeśli chodzi o skargę kasacyjną małoletniego pozwanego G. G., wniesioną przez kuratora, to jej oczywistą zasadność skarżący upatruje w tym, że Sąd drugiej instancji dokonując wykładni art. 530 k.c. w zw. z art. 527 k.c. nie uwzględnił

regulacji art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 1 k.c., co uniemożliwiło prawidłową kwalifikację prawną sytuacji skarżącego, ale również uniemożliwiło dokonanie należytej oceny prawnej zachowania pozwanego Z. M., a mianowicie, czy dokonując najpierw czynności prawnej podziału majątku z U. M., a następnie umowy darowizny zawartej z małoletnim pozwanym G. G. miał świadomość, że opisane zachowanie będzie skutkowało pokrzywdzeniem przyszłych wierzycieli.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie daje podstaw do podzielenia tezy, że w stosunku do skarżącego wyrok ten, w stanie faktycznym sprawy ustalonym przez Sądy *meriti*, zapadł z oczywistym naruszeniem wskazanych przepisów prawa materialnego. Nadmienić należy, że skarżone w trybie skargi pauliańskiej czynności prawne były dokonywane pomiędzy osobami bliskimi i miały charakter nieodpłatny, w sytuacji, gdy dochodzona przez powoda w tym trybie ochrona dotyczyła wierzytelności powstałych w latach 2009-2010, a czynności fraudacyjne miały miejsce w latach 2013-2014.

W zakresie, w jakim kurator małoletniego wskazywał na przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w skardze kasacyjnej wywiedzionej przez adw. K. H., które są zbieżne z tymi, które wyeksponowano w skardze kasacyjnej pozwanej J. G., aktualna pozostaje argumentacja, o której była mowa wyżej przy ocenie przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwanej J. G..

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., przyjmując że okoliczności, które zadecydowały o nieobciążaniu skarżących pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego, są aktualne także w postępowaniu kasacyjnym.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jedn. tekst: Dz. U. 2020, poz. 1651) w zw. z § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.

w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. 2019 r., poz. 18).

Z kolei o wynagrodzeniu należnym dla kuratora małoletniego pozwanego G.G. orzeczono na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536) w zw. z § 8 pkt 7, § 16 ust. 4 pkt 2 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. Sąd miał na uwadze okoliczność, iż w postępowaniu kasacyjnym obowiązuje przymus adwokacko-radcowski i takie kwalifikacje ma występujący w sprawie kurator małoletniego pozwanego ustanowiony postanowieniem sądu opiekuńczego. Dlatego należało zastosować stawki wynagrodzenia jak w przypadku profesjonalnych pełnomocników z urzędu, przy czym kurator w osobie adwokata brał już udział we wcześniejszych etapach procesu, a zatem należało zastosować 50% , a nie 75% stawkę.

[as]